

เอกสารสรุปสาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพแบบบูรณาการ พ.ศ.

โดย เครือข่ายอากาศสะอาด ประเทศไทย

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ด้วยสถานการณ์ปัญหาหมอกควันพิษ และมลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน หรือ “พีเอ็ม ๒.๕” เป็นปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในต่างประเทศ เช่น The Great Smog ในอังกฤษ หรือวิกฤติหมอกควันใหญ่ในจีน แต่เป็นเรื่องใหม่ในความรู้ของสังคมไทย โดยเริ่มมีการกล่าวถึงกันมากขึ้นในช่วง ๓-๔ ปีที่ผ่านมาเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ปัญหาดังกล่าวเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ดังจะเห็นได้จากการที่องค์การอนามัยโลกได้ประกาศเตือนถึงผลร้ายที่สำคัญ คือ การทำให้คนที่มีโรคระบบการหายใจเรื้อรังเกิดอาการกำเริบ ทั้งโรคจมูกอักเสบ ภูมิแพ้ โรคหืด และโรคถุงลมโป่งพอง และอาจมีส่วนทำให้เกิดมะเร็งปอดได้เพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน และเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็ก หญิงมีครรภ์ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ผู้สูงอายุ และผู้ทำงานในที่โล่ง และโดยที่การแพร่กระจายของหมอกควันพิษในราชอาณาจักรไทยได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ อนามัย และชีวิตของประชาชนเป็นที่ประจักษ์อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิในชีวิต สิทธิในสุขภาพ และสิทธิของเด็ก อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองคุ้มครองในฐานะสิทธิมนุษยชนทั้งในกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายภายในของนานาอารยประเทศ รวมถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายภายในอีกหลายฉบับ

ที่ผ่านมา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติก็เห็นความสำคัญของการรับรองและคุ้มครองสิทธิในชีวิต สิทธิในสุขภาพ และสิทธิของเด็กในประเด็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก จนในที่สุดได้มีพัฒนาการเรียกร้องให้รัฐต่างๆ รับรองสิทธิทั้งสามประการในสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มข้น โดยการนำความสัมพันธ์ของสิทธิทั้งสองมาปรับใช้ในนามสิทธิที่จะหายใจอากาศสะอาด ซึ่งรัฐทุกรัฐมีพันธกรณีในการคุ้มครอง เคารพ และทำให้เต็มเต็มแก่บุคคลทุกคนเช่นเดียวกับสิทธิมนุษยชน

อย่างไรก็ตาม สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการป้องกันและการแก้ไขปัญหาหมอกควันพิษในประเทศไทย คือ ความไม่เพียงพอของกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันในการเข้ามาป้องกัน ควบคุม และ

กำกับดูแลสาเหตุต้นน้ำของปัญหาหมอกควันพิษ ที่มาจากแหล่งกำเนิดต่างๆ ตลอดจนกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมหมอกควันพิษที่มีอยู่นั้น ล้วนเป็นกฎหมายที่ริเริ่มจากภาครัฐเป็นผู้บัญญัติขึ้นเมื่อนานมาแล้ว และยังคงมีผลบังคับใช้อยู่ โดยขาดกระบวนการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนอย่างเต็มที่ อีกทั้งเนื้อหาบางส่วนก็ไม่ทันสมัยโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของประชาชนในด้านสิ่งแวดล้อม ความไม่ทันสมัยของการกำหนดมาตรฐานคุณภาพทางอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป การไม่มีกฎหมายหลักในการบริหารจัดการรองรับระบบฐานข้อมูลและรายงานข้อมูลการปล่อยมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษ และการกำหนดมาตรฐานของมลพิษทางอากาศจากแหล่งกำเนิดมลพิษระหว่างหน่วยงานที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้แล้ว ยังมีปัญหาในเชิงโครงสร้าง ระบบ องค์กร และอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ที่ดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ที่ต่างฝ่ายต่างทำภายใต้กฎหมายแต่ละฉบับที่ให้อำนาจ ซึ่งกฎหมายแต่ละฉบับก็ยังคงมีความกระจัดกระจาย ขาดการบูรณาการที่ต้องตอบสนองต่อการทำงานของระบบนิเวศที่ต้องไม่แยกส่วนจากกัน ทั้งในระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ทำให้การแก้ปัญหามอกควันพิษ รวมทั้งปัญหาฝุ่นพิษ PM ๒.๕ ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบและทันท่วงที อันส่งผลต่อการรับรองคุ้มครองสิทธิที่จะหายใจอากาศสะอาดของประชาชนที่บุคคลทุกคนพึงมี ซึ่งรัฐต้องมีหน้าที่เฝ้าระวัง ปกป้อง และทำให้สิทธิที่จะหายใจอากาศสะอาดของบุคคลเกิดขึ้นได้จริงอย่างสมบูรณ์ รวมทั้งต้องอำนวยความสะดวกและกำกับดูแลการจัดการร่วมอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพอย่างบูรณาการระหว่างหน่วยงานของรัฐ และระหว่างหน่วยงานของรัฐกับภาคประชาสังคมในรูปแบบการจัดการร่วม ตลอดจนการกำหนดให้มีเครื่องมือและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการที่เป็นต้นเหตุสำคัญของการก่อหมอกควันพิษ ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิธีการผลิตให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

การกำหนดบทนิยาม

โดยเฉพาะคำสำคัญในทางวิชาการ เพื่อให้การใช้และการตีความกฎหมายเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพแบบบูรณาการ อาทิ อากาศสะอาด อากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ หมอกควันพิษ กลุ่มเปราะบาง ดัชนีคุณภาพอากาศเพื่อสุขภาพ การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ การบูรณาการ การจัดการร่วม การกำกับดูแล เป็นต้น

กำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามกฎหมาย

เพื่อให้การบริหารราชการของกระทรวงที่เกี่ยวข้องเกิดการบูรณาการในการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพอย่างแท้จริง นอกจากนั้น ยังให้อำนาจนายกรัฐมนตรีในการออกคำสั่งใดๆ หากเกิดหรือมี

เหตุอันควรสงสัยว่าจะเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อคุณภาพอากาศเพื่อสุขภาพ อันกระทบต่อสิทธิที่จะหายใจอากาศของประชาชน ซึ่งจำเป็นต้องมีการแก้ไขโดยเร่งด่วน ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งเพื่อระงับการกระทำหรือให้กระทำการใด ๆ เพื่อแก้ไขหรือป้องกันความเสียหายเช่นว่านั้นได้ตามที่เห็นสมควร

หมวด ๑ บททั่วไป

ได้กำหนดหลักการสำคัญของการรับรองและคุ้มครองสิทธิในชีวิต และสิทธิในสุขภาพ ซึ่งนำไปสู่การมีสิทธิที่จะหายใจอากาศสะอาด อันเป็นสิทธิที่ทำให้บุคคลทุกคนดำรงชีวิตด้วยอากาศสะอาดที่ไม่ส่งผลร้ายต่อสุขภาพ และไม่เสียชีวิตก่อนวัยอันควร รวมถึงการคุ้มครองกลุ่มเปราะบางเป็นพิเศษ ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีในการคุ้มครอง เคารพ และทำให้เต็มเต็มแก่บุคคลทุกคนเช่นเดียวกับสิทธิมนุษยชน และจำเป็นต้องมีบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิที่จะหายใจอากาศสะอาด ซึ่งต้องได้รับการเคารพและไม่ถูกละเมิด จากบุคคลและหน่วยงานของรัฐ และเพื่อให้สิทธิที่จะหายใจอากาศอย่างเป็นรูปธรรม รัฐมีหน้าที่ปฏิบัติตามและบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด โดยปราศจากการบริหารราชการแบบแยกส่วนจนเป็นเหตุกระทบสิทธิดังกล่าว โดยอยู่บนหลักธรรมาภิบาล และหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีการกำหนดขอบเขตของการใช้พระราชบัญญัตินี้ หากมีกรณีที่มีการขัดหรือแย้งกับกฎหมายฉบับอื่น โดยถือว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายหลักและกฎหมายเฉพาะในการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพแบบบูรณาการที่ต้องนำมาใช้บังคับก่อน

หมวด ๒ สิทธิที่จะหายใจอากาศสะอาด

ได้กำหนดให้บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะหายใจอากาศสะอาดกล่าวคือ ในแง่ของสิทธิในเชิงเนื้อหา ถือเป็นสิทธิที่ทำให้บุคคลดำรงชีวิตด้วยอากาศสะอาดที่ไม่ส่งผลร้ายต่อสุขภาพ และไม่เสียชีวิตก่อนวัยอันควร ซึ่งมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับสิทธิในสุขภาพและสิทธิในชีวิต อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองคุ้มครองในฐานะสิทธิมนุษยชน โดยให้ความสำคัญกับบุคคลที่อยู่ในข่ายเป็นผู้ที่อยู่ในกลุ่มเปราะบาง

สำหรับในแง่ของสิทธิในเชิงกระบวนการแล้ว บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของอากาศและผลกระทบของคุณภาพอากาศที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ มีสิทธิในการมีส่วนร่วมกับรัฐในการกำหนดนโยบาย จัดทำกฎหมาย และกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาด และมีสิทธิในการเข้าถึงและได้รับความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลทุกคนได้รับสิทธิข้างต้น รัฐจึงมีหน้าที่เคารพ ปกป้อง และทำให้สิทธิที่จะหายใจอากาศสะอาดของบุคคลเกิดขึ้นได้จริงอย่างสมบูรณ์ โดยรัฐต้องอำนวยความสะดวกและกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพอย่างบูรณาการ

บทบัญญัติในหมวดนี้ ได้กำหนดรายละเอียดของสิทธิในข้อมูลเกี่ยวกับอากาศสะอาด สิทธิในการมีส่วนร่วมกับรัฐในการกำหนดนโยบาย จัดทำกฎหมาย และกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ และสิทธิในการเข้าถึงและได้รับความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งบุคคลทุกคนพึงมี และกำหนดหน้าที่ของรัฐที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บุคคลทุกคนได้รับสิทธิดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (HIA)

หมวด ๓ การบูรณาการนโยบายอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ

ได้วางหลักการสำคัญของการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพที่ต้องมีการบูรณาการร่วมกัน ตั้งแต่ระดับนโยบาย โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการร่วมนโยบายอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ คณะกรรมการกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ คณะกรรมการบริหารเครื่องมือและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่ออากาศสะอาด และคณะกรรมการกองทุนอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ ตลอดจนการให้กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมส่งเสริมให้สถาบันการอาชีวศึกษา หรือสถาบันอุดมศึกษา ศึกษาวิจัย และบริการวิชาการที่สอดคล้องกับนโยบายด้านอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพแบบบูรณาการ โดยให้มีการเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ และนำไปสู่การจัดทำ และปรับปรุงแก้ไขนโยบายและแผนแม่บทนโยบายการกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพแบบบูรณาการต่อไป

ส่วนที่ ๑ แผนแม่บทนโยบายการกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพแบบบูรณาการ

กำหนดให้คณะกรรมการร่วมฯ จัดทำนโยบายและแผนแม่บท เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการจัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการดำเนินงานเพื่อกำกับดูแลและบูรณาการการปฏิบัติงานของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอากาศ โดยคำนึงถึงกลุ่มเปราะบาง และต้องมีการทบทวนแผนแม่บทฯ อย่างน้อยทุกห้าปี โดยได้มีการกำหนดสาระสำคัญของแผนแม่บทฯ ซึ่งต้องจัดทำขึ้นเป็นสองระยะ คือ แผนแม่บทฯ ระยะยาว ที่กำหนดเป้าหมายระยะสิบปี และแผนแม่บทฯ ระยะกลาง ที่กำหนดเป้าหมายระยะห้าปี ทั้งนี้ แผนแม่บทฯ มีผลผูกพันหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องที่ต้องดำเนินการต่อไปตามอำนาจหน้าที่ และได้วางหลักการให้คณะกรรมการกำกับฯ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการร่วมฯ มีหน้าที่จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพแบบบูรณาการในแต่ละปี ที่สอดคล้องกับแผนแม่บทด้วย

ส่วนที่ ๒ คณะกรรมการร่วมนโยบายอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ

กำหนดให้มีคณะกรรมการร่วมนโยบายอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ โดยมีองค์ประกอบของคณะกรรมการร่วมฯ ที่เน้นให้มีที่มาจากภาคประชาสังคม และภาครัฐ มีการกำหนดคุณสมบัติและการไม่มีลักษณะต้องห้าม วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่ง รวมทั้งหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการร่วมฯ เช่น กำหนดนโยบายและแผนแม่บทฯ เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ การพิจารณาผลการประเมินการปฏิบัติตามนโยบายและแผนแม่บทฯ การกำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ การติดตามประเมินผลการดำเนินมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานคุณภาพอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ การเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพและแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย การแก้ไขปัญหาจากการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องการบริหารและการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ เป็นต้น

นอกจากนั้นแล้ว คณะกรรมการร่วมฯ ยังสามารถออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น และมีหน้าที่อำนาจที่สำคัญในการกำหนดให้มีดัชนีคุณภาพอากาศ และดัชนีคุณภาพอากาศเพื่อสุขภาพ ระบบติดตามข้อมูลคุณภาพอากาศเพื่อสุขภาพ ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของข้อมูลคุณภาพอากาศเพื่อสุขภาพ และการนำข้อมูลคุณภาพอากาศเพื่อสุขภาพมากำหนดแนวทางในการกำกับติดตามหน่วยงานของรัฐ

หมวด ๔ การกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ

ส่วนที่ ๑ คณะกรรมการกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ

กำหนดให้มีคณะกรรมการกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ โดยมีองค์ประกอบมาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ประสบการณ์ และเป็นผู้ที่มีผลงานหรือ เคยปฏิบัติงานที่แสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้มีความรู้หรือความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมสุขภาพ เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม กฎหมายสิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมสุขภาพ เป็นต้น โดยกรรมการในคณะกรรมการกำกับฯ มีสองประเภท คือ กรรมการอิสระ และกรรมการซึ่งปฏิบัติงานประจำ ทั้งนี้ คณะกรรมการกำกับฯ มีวาระการดำรงตำแหน่งสามปีนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในส่วนนี้

คณะกรรมการกำกับฯ มีหน้าที่อำนาจที่สำคัญ เช่น การประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและแผนแม่บทฯ การกำกับดูแล ตรวจสอบ ติดตาม เร่งรัด สนับสนุน และให้คำแนะนำแก่

คณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ และหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการตามนโยบาย และแผนแม่บทฯ การประสานงานและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ การเสนอเรื่องต่อองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หากหน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ การสนับสนุน และส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิที่จะหายใจอากาศสะอาด และการเข้าถึงสิทธิดังกล่าวให้กับภาคประชาชนทุกภาคส่วน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เป็นต้น โดยยังสามารถออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น

ส่วนที่ ๒ องค์การอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ

กำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับองค์การอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ (อ.อ.ส.ส.) ที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำกับดูแล ติดตาม และดำเนินการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพแบบบูรณาการที่เชื่อมโยงมิติสุขภาพกับสิ่งแวดล้อม มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐ ที่ไม่ใช่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ อยู่ในกำกับของคณะกรรมการกำกับ และสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ อาทิ ดำเนินงานตามนโยบายและแผนแม่บท ประสานงานและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการทั้งหลาย และหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับอากาศสะอาด เพื่อสุขภาพ และรายงานข้อมูลการไม่ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง การบริหารจัดการกองทุนอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ การวิเคราะห์และกำหนดเครื่องมือและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ การส่งเสริมการวิจัย สนับสนุนข้อมูล และการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นต้น

นอกจากนั้น ยังได้กำหนดอำนาจทำกิจการอื่น ๆ ของ อ.อ.ส.ส. รายได้ของ อ.อ.ส.ส. การกำหนดให้มีผู้อำนวยการของ อ.อ.ส.ส. โดยมีการแต่งตั้ง คุณสมบัติและการไม่มีลักษณะต้องห้ามของผู้อำนวยการ การพ้นจากตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ และการรักษาการแทนตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้

หมวด ๕ การจัดการร่วมอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ

ส่วนที่ ๑ การจัดการร่วมด้านอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพระดับจังหวัด

กำหนดให้มีการจัดการร่วมอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพในระดับจังหวัด โดยมีคณะกรรมการร่วมด้านอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพระดับจังหวัด ที่เน้นองค์ประกอบที่มาจากภาคประชาสังคม

มีคุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การประชุม และการลงมติตามระเบียบที่กำหนดโดย คณะกรรมการกำกับฯ โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปี

ทั้งนี้ คณะกรรมการร่วมด้านอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพระดับจังหวัด มีหน้าที่และอำนาจที่สำคัญ เช่น จัดทำแผนแม่บทการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพในจังหวัด กำหนดหลักเกณฑ์การกำกับติดตามหน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการป้องกัน แก้ไข และรักษา เยียวยา เพื่อให้ได้มาซึ่งอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพในเขตจังหวัด พิจารณาและเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการกำกับเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคุณภาพทางอากาศเพื่อสุขภาพ และการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพในเขต จังหวัด ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมาย หรือดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการร่วมด้านอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ กำกับติดตามการดำเนินงาน ในการจัดการร่วมด้านอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพในเขตจังหวัด ตลอดจนติดตามตรวจสอบปัญหาคุณภาพ อากาศในเขตจังหวัดอย่างต่อเนื่อง และต้องรายงานให้คณะกรรมการกำกับทราบ เป็นต้น

ส่วนที่ ๒ การจัดการร่วมด้านอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพระดับท้องถิ่น

กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการจัดการอากาศสะอาดเพื่อ สุขภาพ โดยคำนึงถึงกลุ่มเปราะบาง และให้คณะกรรมการกำกับฯ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการร่วมฯ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร เครื่องมือ และองค์ความรู้ให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพร่วมกับภาคประชาสังคม ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และชุมชน เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิที่จะหายใจอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องให้ความร่วมมือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติหน้าที่ตาม พระราชบัญญัตินี้ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น หรือ สถาบันการศึกษาในพื้นที่ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและการกำกับดูแลคุณภาพอากาศ และการรักษา เยียวยาสุขภาพของประชาชนได้

นอกจากนั้นแล้ว ยังกำหนดให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่แจ้งเตือน ประชาชน หากปรากฏผลในระบบติดตามข้อมูลคุณภาพอากาศในพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบว่ามีคุณภาพอากาศต่ำ กว่าดัชนีคุณภาพอากาศ หรือดัชนีคุณภาพอากาศเพื่อสุขภาพ และหากข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นใดขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้บังคับตามกฎกระทรวงนั้น เว้นแต่ในกรณี ที่มีความจำเป็นหรือมีเหตุผลเป็นพิเศษเฉพาะท้องถิ่น โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการร่วมและได้รับ อนุมัติจากรัฐมนตรี

ส่วนที่ ๓ การจัดรวมด้านอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพในเขตพื้นที่เฉพาะ

กำหนดให้คณะกรรมการร่วมฯ มีอำนาจตราพระราชกฤษฎีกา เพื่อกำหนดเขตพื้นที่เฉพาะในการจัดรวมด้านอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ และแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมด้านอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพในเขตพื้นที่เฉพาะ ในกรณีที่พื้นที่ใดมีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพทางอากาศสะอาดที่ก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน และสิ่งแวดล้อม โดยต้องมีการทบทวนเขตพื้นที่เฉพาะทุกหนึ่งปี และให้องค์กรเอกชนหรือองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสถาบันการศึกษา หรือภาคประชาสังคม มีสิทธิเสนอแนะให้คณะกรรมการร่วมฯ กำหนดเขตพื้นที่เฉพาะได้ ทั้งนี้ การพิจารณาว่าพื้นที่ใดมีหมอกควันพิษที่ก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน และสิ่งแวดล้อม ต้องพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ค่าดัชนีคุณภาพอากาศ ดัชนีคุณภาพอากาศเพื่อสุขภาพ หรือเขตพื้นที่ที่มีผู้ป่วยที่เป็นกลุ่มเปราะบาง และเป็นโรคระบบทางเดินหายใจอันเนื่องมาจากหมอกควันพิษ

องค์ประกอบ และวิธีการได้มาซึ่งคณะกรรมการร่วมด้านอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพในเขตพื้นที่เฉพาะให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำกับกำหนด โดยเน้นองค์ประกอบที่มาจากภาคประชาสังคม สำหรับคุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การประชุม และการลงมติ รวมทั้งการปฏิบัติงานของ ให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดโดยคณะกรรมการกำกับเช่นกัน

คณะกรรมการร่วมด้านอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพในเขตพื้นที่เฉพาะ มีหน้าที่และอำนาจที่สำคัญ เช่น ห้ามมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปหรืออนุญาตให้บุคคลใดเข้าไปในเขตพื้นที่เฉพาะ กำหนดกิจกรรมที่ต้องกระทำหรือห้ามมิให้กระทำกิจกรรมใดๆ หรือกำหนดมาตรการเพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหาคุณภาพอากาศที่กระทบต่อสุขภาพ ไม่ให้เกิดการแพร่กระจายไปยังบริเวณอื่น กำหนดมาตรการฟื้นฟูทั้งระหว่างและภายหลังการเกิดปัญหาคุณภาพอากาศที่กระทบต่อสุขภาพ จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดปัญหาคุณภาพอากาศที่กระทบต่อสุขภาพในเขตพื้นที่เฉพาะ กำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดปัญหาคุณภาพอากาศที่กระทบต่อสุขภาพในเขตพื้นที่เฉพาะ หากผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ดำเนินการภายในเวลาอันสมควร ให้รายงานต่อคณะกรรมการกำกับเพื่อพิจารณา กำหนดมาตรการ หรือสั่งการเพิ่มเติมต่อไป เป็นต้น

หมวด ๖ เครื่องมือและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่ออากาศสะอาด

ส่วนที่ ๑ กองทุนอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ

กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียน สำหรับใช้จ่ายเพื่อการช่วยเหลือ การอุดหนุน การพัฒนา การส่งเสริม การสนับสนุน การคุ้มครอง การบำบัด การฟื้นฟู การป้องกัน หรือการจัดการปัญหาเกี่ยวกับหมอกควันพิษและสุขภาพแบบบูรณาการ ตลอดจนการ บริหารจัดการสำนักงาน และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ โดยมี ที่มาประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินประเภทต่าง ๆ

เงินของกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการต่าง ๆ อาทิ ค่าใช้จ่ายในมาตรการเพื่อป้องกัน ฝุ่นละออง ควัน และรักษาสุขภาพอากาศที่ดีต่อสุขภาพอย่างยั่งยืน ค่าใช้จ่ายในการบำบัด บรรเทา ตรวจจับ และ จัดการหมอกควันพิษ ค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูและเยียวยาสุขภาพอากาศและผลกระทบต่อระบบนิเวศโดยรวม ค่าใช้จ่ายช่วยเหลือ อุดหนุน สนับสนุน หรือส่งเสริมชุมชน หรือกลุ่มเปราะบางในการมีส่วนร่วมกับการป้องกัน ฝุ่นละออง ควัน และจัดการปัญหาหมอกควันพิษ ค่าชดเชยและเยียวยาความเสียหายพิเศษแก่บุคคล กลุ่มเปราะบาง ชุมชน หรือองค์กรที่ได้รับผลกระทบจากหมอกควันพิษ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี รวมถึงการเรียกร้องค่า สินไหมทดแทน หรือค่าเสียหายในคดีที่เกี่ยวข้องกับอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ รวมถึงการบังคับคดีจนเสร็จสิ้น กระบวนการ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือประชาชนเพื่อดำเนินคดี ค่าใช้จ่ายในการศึกษาวิจัย รวมถึงช่วยเหลือ อุดหนุนการดำเนินการศึกษาวิจัย หรือสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ ค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือ อุดหนุน สนับสนุน และส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาสังคมเกี่ยวกับ อากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ ค่าใช้จ่ายในการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศเพื่อ การส่งเสริม สนับสนุน เรียกร้องให้ประเทศในภูมิภาคอาเซียน และนานาชาติร่วมกันจัดการปัญหาหมอก ควันพิษข้ามแดนอย่างยั่งยืน เป็นต้น

กำหนดให้กองทุนมีอำนาจจัดเก็บเงินบำรุงกองทุนจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีสรรพสามิต สำหรับสินค้าหรือบริการที่อาจก่อให้เกิดหมอกควันพิษและส่งผลกระทบต่อสุขภาพในอัตราร้อยละสิบของภาษี ที่จัดเก็บจากสินค้าหรือบริการที่อาจก่อให้เกิดหมอกควันพิษและส่งผลกระทบต่อสุขภาพนั้น โดยให้กรม สรรพสามิตและกรมศุลกากรเป็นผู้ดำเนินการเรียกเก็บเงินบำรุงกองทุน และเงินบำรุงกองทุนให้ถือเป็นภาษี แต่ไม่ให้นำไปรวมคำนวณเป็นมูลค่าของภาษี ทั้งนี้ ให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีสรรพสามิตสำหรับสินค้าหรือบริการที่ อาจก่อให้เกิดหมอกควันพิษและส่งผลกระทบต่อสุขภาพ มีหน้าที่ส่งเงินบำรุงกองทุน และกำหนดความผิดกรณี

ที่ผู้ที่มีหน้าที่ส่งเงินบำรุงกองทุนไม่ส่งเงินบำรุงกองทุนหรือส่งภายหลังระยะเวลาที่กำหนด หรือส่งเงินบำรุงกองทุนไม่ครบตามจำนวนที่ต้องส่ง ซึ่งต้องเสียเงินเพิ่มด้วย

นอกจากนั้นแล้ว ยังให้คณะกรรมการกำกับฯ แต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ โดยมีคุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การประชุม และการลงมติ รวมทั้งการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดโดยคณะกรรมการกำกับฯ ทั้งนี้ คณะกรรมการกองทุนอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ มีอำนาจหน้าที่สำคัญในการควบคุมดูแลกองทุนให้ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน ตลอดจนกำหนดนโยบายการบริหารงาน การควบคุมการใช้จ่ายเงินกองทุน และให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานของกองทุน ให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานประจำปี แผนการใช้จ่ายเงินและงบประมาณประจำปีของกองทุนร่วมกับคณะกรรมการบริหารเครื่องมือและมาตรการฯ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเงินที่จะให้การสนับสนุนกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ระดมการจัดหาทุน ควบคุมดูแลการดำเนินงานและการบริหารงานทั่วไป เป็นต้น

ทั้งนี้ ให้ผู้อำนวยการ อ.อ.ส.ส. เป็นผู้แทนกองทุนในการดำเนินการต่าง ๆ และมีอำนาจหน้าที่บริหารกิจการของกองทุน โดยต้องมีการจัดทำบัญชีของกองทุนตามหลักสากล มีการตรวจสอบภายในและรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการกองทุนฯ ทราบ การจัดทำงบการเงินส่งผู้สอบบัญชี ตลอดจนทำรายงานประจำปีเสนอคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเพื่อพิจารณา

ส่วนที่ ๒ การบริหารเครื่องมือและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่ออากาศสะอาด

กำหนดให้มีเครื่องมือและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่ออากาศสะอาด ได้แก่ เครื่องมือหรือมาตรการเพื่อสร้าง และเพิ่มหรือลดแรงจูงใจ หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกัน บำบัด ขจัด หรือลดหมอกควันพิษ หรือส่งเสริมให้มีอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ อาทิ ภาษีอากรสำหรับอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ เงินบำรุงกองทุนอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ ค่าธรรมเนียมการจัดการหมอกควันพิษ ระบบฝากไว้ได้คืน การกำหนดและโอนสิทธิในการปล่อยหมอกควันพิษ การประกันความเสี่ยงในความเสียหายต่อระบบนิเวศที่ทำให้คุณภาพอากาศด้อยลง มาตรการอุดหนุน สนับสนุน หรือส่งเสริมบุคคลหรือกิจกรรมสำหรับอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ เป็นต้น

ให้คณะกรรมการกำกับฯ แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารเครื่องมือและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่ออากาศสะอาด โดยมีคุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การประชุม และการลงมติ รวมทั้งการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดโดยคณะกรรมการกำกับฯ ทั้งนี้ คณะกรรมการบริหารเครื่องมือและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่ออากาศสะอาด มีอำนาจหน้าที่สำคัญ อาทิ

กำหนดนโยบาย แผนงาน และแผนยุทธศาสตร์ประจำปีเกี่ยวกับการบริหารจัดการเครื่องมือและมาตรการทางเศรษฐกิจเพื่ออากาศสะอาดแบบบูรณาการร่วมกับคณะกรรมการกองทุนฯ กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการ ประเภท ชนิด ลักษณะสินค้าหรือบริการ ที่ต้องส่งเงินบำรุงกองทุน รวมถึงอัตราเงินบำรุงกองทุนที่ต้องนำส่ง กำหนดมาตรการภาษีเพื่ออากาศสะอาด หรือค่าธรรมเนียมการจัดการหมอกควันพิษ กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจัดการหมอกควันพิษ กำหนดชนิด ประเภท ลักษณะ หลักเกณฑ์ของแหล่งกำเนิดหมอกควันพิษที่ต้องเสียค่าธรรมเนียม รวมถึงสถานประกอบการ กิจกรรม บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องเสียค่าธรรมเนียม หรือกฎ ระเบียบ แนวทางปฏิบัติอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการหมอกควันพิษ กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการ รายละเอียดการปฏิบัติเกี่ยวกับเครื่องมือและมาตรการทางเศรษฐกิจแต่ละประเภท เป็นต้น ทั้งนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้คณะกรรมการบริหารเครื่องมือและมาตรการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการกำกับฯ มีอำนาจเชิญผู้แทนจากหน่วยงานหรือบุคคลใดทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนมาให้ข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นได้ รวมทั้งขอให้บุคคลดังกล่าวส่งเอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

โดยมีสาระสำคัญของเครื่องมือและมาตรการทางเศรษฐกิจเพื่ออากาศสะอาด กล่าวคือ

ภาษีเพื่ออากาศสะอาดและเงินบำรุงกองทุน ได้แก่ ภาษีอากรทุกประเภทที่เรียกเก็บเพิ่มขึ้น ลดลง หรือยกเว้นให้แก่บุคคล คณะบุคคล สถานประกอบการ กิจกรรม หรือกิจกรรมใดๆ ตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น เพื่อวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ

ค่าธรรมเนียมการจัดการหมอกควันพิษ ซึ่งเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดหมอกควันพิษมีหน้าที่เสียค่าธรรมเนียมการจัดการหมอกควันพิษเพื่อเป็นเงินค่าบริการในการบำบัดหรือจัดการหมอกควันพิษ ที่เรียกเก็บจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดหมอกควันพิษ และให้หมายความรวมถึงเงินที่เรียกเก็บจากการใช้หรือได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการหมอกควันพิษที่หน่วยงานของรัฐหรือผู้ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐเป็นผู้จัดให้

ระบบฝากไว้ได้คืน ได้แก่ มาตรการในการเรียกเก็บเงินเพิ่ม (surcharge) จากผู้รับโอนสินค้าใดๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออากาศสะอาดเพื่อสุขภาพตามชนิด ประเภท ลักษณะของสินค้า และอัตราเงินเพิ่มที่เรียกเก็บที่ประกาศกำหนด และการได้รับคืนเงินเมื่อนำสินค้านั้นๆ มาคืนหรือนำไปกำจัดตามเงื่อนไข หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยราชกิจจานุเบกษา

การกำหนดสิทธิและการโอนสิทธิในการปล่อยหมอกควันพิษ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมในการใช้ประโยชน์จากอากาศสะอาดและการจำกัดปริมาณหมอกควันพิษในราชอาณาจักร ให้คณะกรรมการกำกับโดยคำแนะนำของคณะกรรมการบริหารเครื่องมือและมาตรการมีอำนาจพิจารณากำหนดให้นำระบบการกำหนดสิทธิและการโอนสิทธิในการปล่อยหมอกควันพิษมาใช้ทั่วราชอาณาจักร หรือท้องที่ ๆ กำหนดก็ได้

การประกันความเสียหาย หมายถึง การประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย ชีวิต หรือทรัพย์สินที่เกิดจากกิจกรรมใดๆ ที่มีความเสี่ยงเป็นแหล่งกำเนิดหมอกควันพิษโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยให้ผู้รับประกันจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายหรือหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับมอบหมายจากรัฐเข้าช่วยเหลือ เคลื่อนย้าย บำบัด บรรเทา หรือขจัดความเสียหายที่เกิดขึ้น

มาตรการส่งเสริม สนับสนุน และมาตรการอื่น ๆ

หมวด ๗ หมอกควันพิษข้ามแดน

กำหนดให้ผู้ใดที่เป็นเจ้าของหรือครอบครองแหล่งกำเนิดหมอกควันพิษนอกราชอาณาจักรไทย ก่อให้เกิดหรือเป็นแหล่งกำเนิดการรั่วไหลหรือแพร่กระจายหมอกควันพิษเข้ามาในราชอาณาจักรไทยจนเกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในราชอาณาจักรไทย ต้องระวางโทษตามกฎหมาย ทั้งนี้ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดหมอกควันพิษนั้น มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทดแทน หรือค่าเสียหายเพื่อการนั้น เว้นแต่ในกรณีพิสูจน์ได้ว่าหมอกควันพิษเช่นว่านั้นเกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือการกระทำสงครามที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ หรือไม่อาจต้านทานได้ และไม่สามารถป้องกันได้โดยการกระทำของมนุษย์

กำหนดบทสันนิษฐานเกี่ยวกับการกระทำผิดของเจ้าของหรือครอบครองแหล่งกำเนิดหมอกควันพิษนอกราชอาณาจักรไทย เพื่อประโยชน์ในการสืบสวน สอบสวน การค้นหาพยานหลักฐานนอกราชอาณาจักร และการฟ้องร้องคดี ทั้งนี้ ผู้ใช้และผู้สนับสนุนในการกระทำความผิด นายจ้าง ผู้ว่าจ้าง หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมกับผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะอยู่ในหรือนอกราชอาณาจักร จะต้องรับผิดชอบร่วมกับผู้กระทำความผิดด้วย เว้นแต่มีข้อพิสูจน์ตามกฎหมาย แต่หากผู้กระทำความผิดเป็นลูกจ้าง ผู้รับจ้างตัวแทน ผู้กระทำการแทน บุคคลผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมซึ่งดำเนินกิจกรรมใดๆ ในแหล่งกำเนิดหมอกควันพิษของเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดหมอกควันพิษนั้น ห้ามมิให้พิสูจน์เป็นอย่างอื่น

กำหนดโทษ และความรับผิดชอบของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด

กำหนดให้การกระทำความผิดตามมาตรา ๑๐๘ และมาตรา ๑๐๙ ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดในราชอาณาจักรไทย และให้ศาลแพ่ง ศาลอาญา หรือศาลปกครองมีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีตามแต่กรณี โดยให้ผู้เสียหายหรือผู้อาจเสียหายที่มีสิทธิฟ้องร้องดำเนินคดีจากการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๐๘ และ ๑๐๙ ให้หมายความรวมถึงบุคคล นิติบุคคล ชุมชน กลุ่มบุคคล ประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากหมอกควันพิษในช่วงเวลาที่มีการกระทำความผิด ไม่ว่าจะผู้หนึ่งผู้ใด รัฐบาลไทย อ.อ.ส.ส. และผู้อำนวยการ อ.อ.ส.ส. โดยให้ถือเป็นการฟ้องร้องแทนผู้เสียหายหรือผู้อาจเสียหายทุกคนที่ได้รับความเสียหายจากหมอกควันพิษ และให้มีอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีอาญา และเรียกทรัพย์สิน รวมทั้งค่าเสียหายแทนผู้เสียหายหรือผู้อาจเสียหายได้

เมื่อได้รับรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับหมอกควันพิษข้ามแดน กำหนดให้ผู้อำนวยการ อ.อ.ส.ส. มีหน้าที่แจ้งเป็นหนังสือหรือประกาศโดยสื่อสาธารณะต่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดหมอกควันพิษ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือหน่วยงานของรัฐบาลในประเทศแหล่งหรือต้องสงสัยว่าเป็นแหล่งกำเนิดหมอกควันพิษ ดำเนินการอย่างใดๆ ให้ดำเนินมาตรการป้องกันหรือลดผลกระทบจากหมอกควันพิษมิให้รั่วไหลหรือแพร่กระจายมายังราชอาณาจักรไทยโดยเร็วที่สุด

กำหนดให้ให้พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือผู้อำนวยการ อ.อ.ส.ส. มีอำนาจออกหมายเรียกบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุที่เกี่ยวข้องมาสืบสวนหรือสอบสวนได้ตามความจำเป็น และมีหน้าที่ประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงาน บุคคล นิติบุคคลในต่างประเทศ รวมถึงหน่วยงานของกระทรวงการต่างประเทศเพื่อขอ นำพยานเอกสาร หลักฐาน พยานบุคคล เข้าสู่กระบวนการสืบสวนสอบสวน ฟ้องร้องดำเนินคดีได้

กำหนดให้เงินค่าปรับตามมาตรา ๑๐๘ ให้ส่งเข้าเป็นเงินบำรุงกองทุน โดยไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน ส่วนเงินค่าสินไหมทดแทน และค่าเสียหายที่ อ.อ.ส.ส. ได้รับตามมาตรา ๑๐๙ ให้ส่งเข้าเป็นเงินบำรุงกองทุน โดยไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน และให้นำไปใช้เพื่อการบำบัด ขจัด ฟื้นฟู เยียวยา สิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความเสียหายทั้งจำนวนจนหมดสิ้น

กำหนดอายุความของการดำเนินฟ้องร้องดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๐๘ และมาตรา ๑๐๙ ให้มีอายุความ ๑๐ ปี นับแต่วันที่หมอกควันพิษข้ามแดนเข้ามาในราชอาณาจักรไทย

๒.๑๐ หมวด ๘ บทกำหนดโทษ

กำหนดโทษของผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีที่ออกตามมาตรา ๕ หรือ ขัดขวางการกระทำใด ๆ ตามคำสั่งดังกล่าว รวมถึงกรณีและผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือขัดขวางการกระทำใด ๆ ตามคำสั่งดังกล่าว เป็นผู้ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อคุณภาพอากาศ

หากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการที่คณะกรรมการตามพระราชบัญญัติ นี้กำหนดขึ้นเพื่อการป้องกัน ฝ้าระวัง ดูแล รักษาสภาพอากาศที่ดีต่อสุขภาพ และการจัดการปัญหาคุณภาพอากาศที่กระทบต่อสุขภาพ ให้ถือว่ากระทำการโดยจงใจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามกฎหมาย

การกำหนดโทษกรณีที่มีหน้าที่ส่งเงินบำรุงกองทุนตามมาตรา ๗๘ และผู้มีหน้าที่เสีย ค่าธรรมเนียมการจัดการหมอกควันพิษตามมาตรา ๙๙ ไม่ส่งเงินบำรุงกองทุนหรือส่งเงินบำรุงกองทุนไม่ครบตามจำนวนที่ต้องส่ง หรือไม่เสียค่าธรรมเนียมหรือเสียค่าธรรมเนียมไม่ครบตามจำนวนที่ต้องเสีย ที่ต้องเสีย

การกำหนดโทษกรณีผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่ส่งเอกสาร หรือวัตถุใดๆ ตามที่คณะกรรมการ ร่วม หรือคณะกรรมการกำกับขอตามมาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๓๙ หรือไม่มาให้ข้อเท็จจริงหรือความเห็น หรือไม่ส่งเอกสารหรือข้อมูลใด ๆ ตามที่คณะกรรมการบริหารเครื่องมือและมาตรการขอตามมาตรา ๙๑ ต้อง ระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

กำหนดให้บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบคดี มีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ โดยให้คณะกรรมการเปรียบเทียบคดีประกอบด้วยบุคคลตามที่พระราชบัญญัตินี้ กำหนด

๓. ประโยชน์ของการร่างพระราชบัญญัติ

๓.๑ ร่างพระราชบัญญัติกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพแบบบูรณาการ พ.ศ. จะเป็นกฎหมายแม่บทสำคัญในการวางรากฐานของสิทธิที่จะหายใจอากาศสะอาดในประเทศไทย ซึ่งถือเป็น สิทธิที่ทำให้บุคคลดำรงชีวิตด้วยอากาศสะอาดที่ไม่ส่งผลร้ายต่อสุขภาพ และไม่เสียชีวิตก่อนวัยอันควร ตลอดจนความสอดคล้องและสัมพันธ์กับสิทธิในสุขภาพและสิทธิในชีวิต อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการ รับรองคุ้มครองในฐานะสิทธิมนุษยชน ทั้งในกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายภายในของนานา อารยประเทศ รวมถึงราชอาณาจักรไทย และยังส่งเสริมให้บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับคุณภาพของอากาศและผลกระทบของคุณภาพอากาศที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สิทธิในการมี ส่วนร่วมกับรัฐในการกำหนดนโยบาย จัดทำกฎหมาย และกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาด และสิทธิในการ

เข้าถึงและได้รับความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม สิทธิดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม หน่วยงานของรัฐจะต้องทำหน้าที่อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

๓.๒ จากการทำบุคคลทุกคนมีสิทธิตามข้อ ๓.๑ ย่อมส่งผลให้รัฐมีหน้าที่ที่ต้องดำเนินการเพื่อให้ประชาชนได้รับการรับรองคุ้มครองในสิทธิดังกล่าวอย่างสมบูรณ์ แต่จากสถานการณ์ในปัจจุบันกลับพบว่ารัฐไม่สามารถทำให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิดังกล่าวได้ ดังจะเห็นได้จากสภาพปัญหาหมอกควันพิษที่ยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งสาเหตุสำคัญประการหนึ่งก็มาจากปัญหาในเชิงโครงสร้างที่ขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน และขาดการมีส่วนร่วมกับภาคประชาสังคม โดยต่างฝ่ายต่างทำภายใต้กฎหมายแต่ละฉบับที่ให้อำนาจซึ่งยังกระจัดกระจาย ดังนั้น การตราร่างพระราชบัญญัติกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพแบบบูรณาการ พ.ศ. ฉบับนี้จึงมีส่วนสำคัญที่จะ ทลายข้อจำกัดและทำให้เกิดการบูรณาการการจัดการอากาศสะอาดร่วมกัน ทั้งในระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยเน้นการจัดการอากาศสะอาดร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม โดยร่างพระราชบัญญัติได้กำหนดกลไกที่สำคัญในการกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพแบบบูรณาการผ่านคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ตั้งแต่ในการกำหนดนโยบาย การกำกับดูแล และการปฏิบัติการ โดยมีองค์การอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ เป็นหน่วยงานกลางในการประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานของรัฐและภาคประชาสังคม เพื่อให้การแก้ปัญหาหมอกควันพิษ รวมทั้งปัญหาฝุ่นพิษ PM ๒.๕ ดำเนินการได้อย่างเป็นระบบและทันต่อสถานการณ์ ถือเป็น การแก้ไขปัญหาคือกฎหมาย และปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีอยู่ในปัจจุบันได้ตลอดจนการจูงใจให้ผู้ประกอบการที่เป็นต้นเหตุของการก่อหมอกควันพิษ ได้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหามาโดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิธีการผลิตให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อันจะส่งผลให้บุคคลทุกคนได้รับสิทธิที่จะหายใจอากาศสะอาดอย่างสมบูรณ์ ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของรัฐในสถานการณ์ปัจจุบัน